

venen" se zdi ta misel umestna, zato pravi, da se bo obravnavala po vseh klerikalnih shodih. To je višek nesramnosti in hudobnosti! Kaj pa je vzrok, da ne more naš kmet nikamor naprej? Vzrok je pretežno število enorazrednic, katerih je med vsemi avstrijskimi kronovinami na Kranjskem največ. Pouk na teh je najtežavnejši in zastran tega tudi najmanj koristen. Naši kmetje pa dobivajo skoro samo tak pouk. Namesto da bi poučevali na shodih ljudi, jih podpirajo v šučeju proti šoli in naobrazbi! Kakor se vidi, je zašel Zabret v prav lepo družbo. "Slovenec" pravi dalje, da je bil na tem shodu "kaj poučen in navduševan govor profesorja Jarca". Če je pritrjeval Kuraltu glede omejitve žganjpitja, bi ga pohvalili tudi mi; da je pa molčal, ko je govoril Kuralt o spiritu in šoli v tej obliki in v taki primeri, je zanj jako značilno. Od te strani ga še nismo poznali. Zato moramo pribiti, da je bil g. Evgen Jare, profesor v Kranju, poleg pokojnega dobropoljskega nadučitelja Primožiča resen kandidat S. L. S. za mesto c. kr. okrajnega šolskega nadzornika v kranjskem in radovljiškem okraju. Če hoče postaviti vlada kozla v zelnik, naj ga kar imenuje — še je čas. Toda strankarju Evgenu povemo, da ne bi šla njegova pšenica tako v klasje kot si misli on in njegovi vsemogočni privrženci. Nadzornik, kateremu je spirit ter šola eno in isto zlo, ni dandanes več mogoč, tudi na Kranjskem ne!

Seja c. kr. šolskega sveta v Radovljici dne 31. decembra 1907. Predsednik predloži proračun za leto 1908. v skupnem znesku 1040 K, in sicer za okr. učit. knjižnico 420 K in za okr. učit. konferencijo 630 kron. — V Kamni gorici se odpravi s 1. marcem 1908 drugi razred in se imenuje proviz. učiteljica H. Bukovec. Obenem se odobri predlog kraj. šol. sveta, da se sezida nova dvorazrednica po normalno šol. načrtih v skupnem znesku 80.000 K. — V Koroški Beli se razširi tamšnja trirazrednica v štirirazrednico s 1. marcem t. l., ker so posamezni razredi prenapolnjeni, l. 1907/8, je šoloobiskujočih otrok 294. — Sestavita se ternopredloga za a) nadučiteljsko mesto na Jesenicah in b) za učiteljsko mesto v Srednji vasi. — Zaradi izpopolnitve učnega mesta na Jesenicah se sklene, predlagati kraj. šol. svetu, da se razpiše to mesto novič v dostavkom, da se bo oziralo edino na moške prosilce. — Na znanje se vzame odpoved proviz. nastavljenega učitelja M. Bajtore na Koprivniku, a namesto nje se nastavi provizorično dose-danega učitelja-voditelja v Predosljah Josipa Jocića. — Priznajo se sledeče starostne doklade: II. starostna doklada učiteljici Fr. Pogacnik na Ribnem; IV. nadučitelju V. Zavrlu in III. učiteljici E. Omanovi, oba v Begunjah; II. nadučitelju Iv. Baragi v Kor. Beli; I. učiteljici M. Zemljanovi v Boh. Bistrici. — Sled-njič se rešijo nekatere disciplinarne zadeve. — a.

Iz kamniškega okraja nam poročajo. Zadnje poročilo o pogrebu pokojnega Josipa Mesnerja ne odgovarja popolnoma resnici. Pisec dotičnih vrstic je bil namreč napačno informiran, ker je pisal: "da, celo predsednika krajnega šolskega sveta nismo zapazili med pogrebi." — Resnici na ljubo bodi povedano, da je bil predsednik krajnega šolskega sveta v Komendi med onimi vrliimi možmi, ki so nosili krsto s pokojnikom Mesnerjem. S temi vrsticami popravljamo torej svojo zmoto in pro-simo gospoda predsednika blagohotnega opro-ščenja.

Na Štajerskem je zmagal pri nado-mestni deželnozborni volitvi dne 23. t. m. klerikalni kandidat Terglav. Napredni kandidat Zdolšek je dobil častno manjšino. Terglav je dovršil le enorazredno ljudsko šolo v Polzeli ter ne zna niti prav pisati. Izrekel se je se-veda za skrajšanje učne dobe in za poldnevni pouk. Dvomimo pa, da bi taki učenjaki kaj dosigli. Sicer pa dr. Korošcu čestitamo na pridobitvi tega vrlega moža. — Na svidenje pri s p l o š n i h deželnozbornih volitvah pri-hodnje leto! Takrat bo izid malo drugačen.

Imenovanje. Izredni profesor na graški univerzi, gospod dr. Karel Štrekelj, je imenovan za rednega profesorja slovanske filologije.

Iz Zg. Tuhinja nam pišejo: Na sv. Štefana dan pr. l. smo tukaj obhajali 50-let-nico obstoja naše šole. V ta namen je šolsko vodstvo priredilo temu primerno slavlje z de-klamacijami, petjem, živimi podobami in dve igrati. Dečki so igrali: "Dedščina nevaležnega sina, igra v 3 dejanjih; deklice pa Silvin Sar-deukovo: "Deklica s tamburico". Za uvod je nadučitelj povedal nekoliko črtic iz šolske kro-nike. Vse točke so se proizvajale tako dobro, da je bilo zbrano občinstvo naravnost očarano. Na občno željo se je moral vzpored ponoviti na Sv. treh kraljev dan. Obakrat je bila pro-storna šolska soba nabito polna. Mnogo ljudi pa se je moralo zaradi nedostajanja prostora vrniti. Slovesnost pa je posebno povzdignil po-polnoma nov oder s prekrasno scenerijo. Dva zastorja, prednjega in ozadje, ter dve kulisi je naslikal brezplačno gospod višji živinozdravnik I. Nikolaj Sadnikar iz Kamnika tako izborno, da je slike vsakdo občudoval. Za žive podobe je poslal tudi bengaličen ogenj, seveda brez-plačno. Iz tega se vidi, da je imenovan gospod velik prijatelj šole. Ker je že poprej večkrat naklonil naši šoli kako denarno podporo, mu bodi na tem mestu izrečena prav iskrena za-hvala. — Ostalo scenerijo pa je jako okusno

naslikala tukajšnja učiteljica gospica Frančiška Gromova obenem pa je tudi z denarno pod-poro priskočila na pomoč. Precejšnjo vsoto je daroval župnik gospod Ivan Štrukelj ter krajni šolski svet. Manjše vsote pa so darovali: gg. Jernej Hribar, župan in posestniki: Janez Zavatnik, Vid Kadunc, Tomaž Žavbi, Jakob Hribar, Pavel Voljkar, Jurij Jeras ter gospod Matej Žnidarič, c. kr. orožniški stražmojster. Bodi vsem darovalcem izrečena tem potom prav topla zahvala. Srečko Malenšek.

Grobni spomenik rajnemu tovarišu Antonu Žagerju bivšemu nadučitelju v Pe-trovcih, stoji na pokopališču v Žaleu, je iz črnega mramorja in ima pod običajnim na-pisom in fotografijo še sledeče besedilo: Čast vrlemu učitelju in pisatelju slovenskemu "To-netu iz gošče". Spomenik stane 391 K 20 vin. brez dovoza v Žalec; v to svrhu so darovali: 1.) A. Petriček — Žalec, 20 K, 2.) Jos. Sager — Schwechat, 50 K, 3.) I. Kele — Nova Štifta, 3 K, 4.) I. Stante — Blagovna, 2 K, 5.) Žagerjevi prijatelji iz Zg. Savinske doline po g. Turnačku iz Nazarja 32 K, 6.) Uči-teljstvo v Petrovcih 7 K, 7.) Učiteljstvo od Sv. Lovrenca pod Prožinom 2 K, 8.) gospa Jozefina Žager — Petrovci, 100 K, 9.) M. Levstik — Celje, 5 K, 10.) Učiteljstvo na Frankolovem 2 K, 11.) L. Šah — Teharje, 2 K, 12.) Učiteljstvo dekleške šole pri Sv. Jurju n. j. ž. 4 K, 13.) L. Černež in gđ. Suhač — Griže, 2 K, 14.) Učiteljstvo na Go-rici v Zg. Sav. dol. po nadučitelju R. Knafliču 77 K 20 h, 15.) Učiteljstvo pri Sv. Pavlu v Sav. dol. 5 K, 16.) Učiteljsko društvo — Gornjigrad 40 K, 17.) J. Košenina — Liboje 5 K, 18.) Učiteljstvo — Sv. Peter v Sav. dol. 3 K, 19.) Krajni šolski svet Petrovci 30 K — skupaj 391 K 20 h. Vsem darovalcem iz-reka gospa Jozefina Žagerjeva in tudi podpi-sani presrečno zahvalo. — Žalec, dne 22. ja-nuarja 1908. Anton Petriček.

Tretji roditeljski večer v Povirju. Dne 26. t. m. je priredilo tukajšnje učiteljstvo tretji roditeljski sestanek v tej zimi. Drugi se je vršil 29. decembra lani ter je bil še po-voljno obiskan. Predavala sta: tov. nadučitelj Milau Volkov o režu, in župnik Josip Novak o verski vzgoji. Pri tretjem sestanku je govo-ril tov. učitelj Anton Mervič o laži in boju proti nji. Razpravljal je najprej o raznih lažeh, dokazal z raznimi zgledi, da smo odrasli ljudje mnogokrat učitelji laži nežni mladini. Zatem je razpravljal o boju z njo in sredstvih, ki jih imamo v tem rabiti. G. župnik je nadaljeval o verski vzgoji. Pri tem delu se je dotaknil v veliki meri zdravstva in razložil navzočim kako in kdaj naj skrbje za zdravje svojih otrok. — Mater je bilo nad 30 navzočih. Udeležba oče-tov bi pa bila lahko večja. Kmalu se začne pomlad in tedaj bo treba roditeljske sestanke odložiti na jesen. Vsekakor se je opazilo, da ni bilo pri obeh sestankih niti vse učiteljstvo navzoče. Kako naj bodo potem navdušeni pre-prosti ljudje za to, za kar se niti učiteljstvo ne meni. Zabave se pa udeležujmo šele po do-vršenem delu. Stik med domom in šolo je vendar tako potreben, da bi morala biti vsaka učiteljska oseba zadovoljna, če pride v dotiko s starši. Toliko v prijazen opomin, pa da se me ne ume napačno. X.

Reorganizacija obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani. Naučno ministrstvo je do-volilo, da se obrtni pripravljalnici (nadaljevalni) tečaj na treh mestnih deških ljudskih šolah priklonijo na splošno obrtno nadaljevalno šolo, združeno z realko v Ljubljani. Dovolilo je na-dalje, da se dva paralelna oddelka v I. nado-ljevalnem razredu provizorično aktivirata, dva paralelna oddelka pripravljalnih tečajev na imenovanem zavodu se pa opustita. Končno se število tedenskih učnih ur pomnoži za dve.

Zakaj je moral iti rektor graške univerze? Na to vprašanje odgovarja "Slo-venec", in sicer pravi: "Graški rektor dr. Ha-nausek je, kakor se je sedaj iz avtentičnih virov izvedelo, zato moral odločiti svojo čast, ker ni hotel, oziroma ni mogel na vseučilišču napraviti reda, kakor je to zahtevalo naučno ministrstvo. Kako naj bi neki? Saj je to tisti dr. Hanausek, ki je 3. decembra l. l. na shodu radikalnega nemškega dijaštva priporočal resolu-cijo, v kateri se pravi, da "vseučilišča delajo uato, da se strmoglavijo tista naziranja in tisti svetovni red, ki je ideal pristašem mrtve dog-matiške vere." Dr. Hanausek je moral iti in dobro bi bilo, ako bi se na ta način vsem po-svetilo, ki hočejo "strmoglavit" svetovni red". V Avstriji vseučiliških profesorjev ne plačujemo zato tako ogromno drago, da bi s svojo filo-zofsko maloizobraženostjo zaletavali se v "dog-matiško vero." Tudi liberalni uči-telji naj si to zapomnijo, ker bodo ta nauk kmalu rabili. In tudi drugim našim narodnim kulturnim zavodom n. pr. gle-dišču, ta opomin ne bo škodil. Čas setve je tu! — Te "Slovenčeve" besede se nam zde tako pomembne, da si jih nemimo prihodnjč natančneje ogledati.

"Učiteljski Glas", glasilo "Saveza dalmatinskih učitelja", piše v 1. letošnji šte-vilki o našem listu: "Učiteljski Tovariš" ta najstarejši učiteljski list na slovenskem jugu v Avstriji, je z novim letom izpremenil svoj format in izhaja kot tednik. V 2. številki ima jako lep članek "Učiteljstvo — sebi!" V tem članku pozivlja učiteljstvo, da se prigrdom jubilejskega leta našega vladarja spominja v

prvi vrsti sebe in da kar ima darovati, daruje svojemu društvu, sebi in svojim bratom na ko-rist. Današnji fond znaša 58.500 K 59 h, a "Učit. Tov." se nadeja, ako dobi odziv med člani, ki jih je 2000, da bo ta vsota narasla na 217.500 K. Ta lep primer naših bratov slovenskih učiteljev polagamo na sree svojim tovarišem...

"Prosveta", ki jo ureja v Kragujevcu slovenskemu učiteljstvu dobro znani srbski učitelj Jovan P. Jovanović, tudi govori o požrtvovalnosti slovenskega učiteljstva, nagla-sajoč, kako si hoče to samo nabrati potrebni kapital, da si zgradi svoj dom v Ljubljani. "Daj Bože, da se ova namera naše mile brade i drugova šta pre i ostvari... Nije lito lep primer ličnoga požrtvo-vanja za opštu stvar svoga staleža?" — V isti številki poroča "Prosveta" tudi o zborovanju "Društva slo-venskih učitelja."

Meštanska Škola, glasilo "Zveze učitelstva českých meštanských škol na Moravskem", poroča v zadnji svoji številki o našem listu ter pravi, naj bi ga v obliki posnemali tudi češki šolski listi. Nadalje govori imenovani list o našem konviku, pisoc, kako bomo nabrali po-trebni gradbeni kapital (glej v 2. let. številki uvodnik!) ter omenja končno zborovanje "Dež. slov. učit. društva" (predlog tov. Šege) in zborovanje "Društva slov. učitelja."

Ali ste že obnovili naročnino za leto 1908?

Šolsko zdravstvo.

Pod tem naslovom hočemo prinašati krat-ke vesti s polja šolskega zdravstva. Dandanes ne gre šoli in učiteljstvu samo za to, da mla-dino samo vzgajata in učita, ampak gledati morata tudi na zdravje telesa, zakaj le v zdra-vem telesu biva zdrava duša.

Društvo za negovanje mladinskih iger na Dunaju je zborovalo dne 14. grudnia 1907. Predsedoval je prezident, državni in deželni poslanec Viktor Silberer. Društvo ima 19 krajevnih podružnic ter 24 igrališč in 5 prostorov za drsanje. Organ društva je "Vierteljahrsschrift für kör-perliche Erziehung", ki sta mu urednika dr. Leon Burgerstein, znani strokovnjak na šolsko-higijenskem polju, in dr. Viktor Pimmer. Izmed večjih podpor, ki jih je društvo l. 1907. sprejelo, je omeniti subvencijo mesta Dunaja 5000 K, deželnega zbora spodnjeavstrijskega 1000 K in "Maj-korsokomitee" 3000 K. Ali bi se ne dalo na pr. v Ljubljani ustanoviti društvo z enakimi tendencami? —ij—

Šolski zdravniki v Offenbachu na Nemškem. Kakor je razvidno iz poročila o šolsko-zdravniškem delovanju v šol. l. 1906/7. je bilo v Offenbachu sedem ljudskih šol in dve srednji šoli. Skupno 8500 učencev v 156 raz-redih. Za zdravniško preiskavo in opazovanje je nastavljenih pet zdravnikov. Popolnoma zdravim je bilo spoznanjih 23,8% vseh otrok. 68,4% je bilo srednje konstitucije in pri 7,8% se je konstatiralo jako slab razvoj telesa in slaba prehranitev, oziroma težki bolniški znaki. Pri 51,4% se je našlo več kot štiri bolne zobe. Največ teh otrok je bilo nato v šolski zobni kliniki, kjer se jim je brezplačno pregledalo in popravilo zobovje. Nekateri so pa to opustili, največkrat zaradi nemarnosti staršev. Zunanje bolezni očesa in slab vid za-radi prirojenih ali pozneje dobljenih očesnih pogojev je imelo 6,6% otrok. Potrebna očala je nakazal šolski očesni zdravnik 58 otrokom. Ubožnejši so jih dobili zastoj. 129 otrok je bilo bolnih na ušesih, oziroma so slabo slišali. Pri 587 otrokih se je pokazala boleha v ustih in v nosnih votlinah. 188 otrok je bolehalo na naslednjih "rachitis". Je-tika ni nastopala mnogokrat, večkrat pa boleznj srea. Sploh jih je bilo na prsnih organih bo-lanih 156. V 378 slučajih so se opazovale druge bolezni, n. pr. malokrvnost, škrofuloza, kožne bolezni, nervozni prikazi, epilepsija, vi-dov ples in povečanje sluznic. — 59 dečkov in 61 deklic je poslala šolska oblast v toplice Nauheim, Orb in Kreuznach. Seveda pod nad-zorstvom. 24 deklic in 4 dečki so preživeli počitnice v Odenwaldu na planini pod nadzor-stvom ene učiteljice. — V letnih počitnicah se je uvedlo zdravljenje po mleku (Milehkur). 309 dečkov in 377 deklic se je zdravilo na ta način, kar je stalo približno 2000 mark. — Enaka vsota se je dovolila za topli zajtrk (mleko), ki se je v jako mrzlih zimskih jutrjih dajal potrebnim otrokom. —ij—

Pouk o higieni na Ruskem. Na vseh srednjih šolah na Ruskem so v najvišjem raz-redu uvedli na teden dve uri fakultativnega pouka v higieni. —ij—

Razgled po šolskem svetu.

— **Požrtvovalnost sedmograških Saksov.** Kakor druge nemadarske narodnosti zatirajo Madjari tudi Sakse na Sedmograškem, ki pa so toliko imoviti in požrtvovalni, da jim

madjarsko nasilje ne more dosti škodovati. Da si ohranijo svoj jezik v cerkvah in šolah, si jih združujejo sami. Dasi je vseh Saksov le 220.000, si združujejo devet srednjih šol, dve učiteljski, 265 ljudskih in meštanskih šol ter dve deški zabavišči, za kar izdajajo na leto 1.589.800 K. Razen tega so izdali od l. 1904. do 1907. za zgradbo svojih protestantskih cerkev 1.321.946 K.

— **Češkemu učenjaku,** prof. naravo-slovja Purkinju, ki je predaval okrog leta 1850 na vratislavskem vseučilišču v Nemčiji, so od-krili pred nekaj dnevi na tem vseučilišču po-prseje z veliko slavnostjo. Pokojnik je bil velik češki narodnjak in pisatelj.

— **Vseučiliška svoboda na Pruskem.** Te dni je poklical rektor berlinskega vseučil-lišča poljske visokošolce k sebi in zahteval, da mu naj s častno besedo obljubijo, da bodo go-vorili na shodih nemški in ne poljski. Dijaki so se pa odločno postavili v bran in dejali, da to postavno ni utemeljeno.

— **Šolski kuratorij,** društvo za vzdrževanje nepotrebnega ženskega učiteljskega z nemškim učnim jezikom v Ljubljani, je dobilo 2000 K državne podpore.

— **Študentke na Nemškem.** V zimskem tečaju je vpisanih na vseučiliščih v Nemčiji 326 rednih in 2504 izrednih slušateljic, skupaj študira torej v zimskem tečaju na nemških vseučiliščih 2824 žen.

— **Disciplinarna uredba za učitelj-stvo v Dalmaciji** je izšla v uradnem listu. "Učiteljski glas" pravi, da ni tako rožasta, kakor so jo kazali. Napravili so jo, ne da bi kaj povprašali učiteljstvo. To je napaka. Pri tako važni stvari je vendar treba vprašati tudi učiteljstvo, kaj in kako misli ono.

— **Število učencev na Danskem.** Po zakonu sme biti na Danskem v enem razredu največ 35 učencev, na Norveškem 40 do 50, na Nizozemskem 50, v Amsterdamu 33. Kako je pa pri nas?

— **Šola brez učitelja.** V Starem lazu na Hrvaškem so že štiri mesece brez učitelja. Prejšnjega učitelja so prestavili, a ga še dose-daj niso nadomestili z novim.

— **Milijonar se je poročil z učil-teljico.** Milijonar Friderik Conde v Syracuse se je poročil dne 7. januarja z učiteljico Marijo Graei Kingsley. Ženin je potomec francoske princčevske rodbine. Njegov oče je tvornicar in milijonar. S 34 leti je prevzel ženin tvornico, ki se je obnesla prav dobro. Conde je bil prej vsakemu športu jako vdan, a iz ljubezni do svoje zaročenke je vse opustil. Čeravno sta bila že dlje časa zaročena, je vendar ona šele pred kratkim opustila svojo učiteljsko službo.

Z gospodarskega polja.

— **Pridelek sladkorne pese.** Ravno-kar so došla poročila o približnem lanskem pridelku sladkorne pese. Sodi se, da vsa pro-dukcija znaša 6.399.900 ton proti pravemu pridelku predlanskega leta s 6.640.000 tonami. V posameznih državah se je pridelalo: v Av-stro-Ogrski 1.417.100 ton (lani se je sodilo, da se pridelala 1.393.900 ton, v resnici pa se je samo 1.330.600 ton), Nemčiji 2.056.600 (lani 1.997.200, oziroma 2.241.100), Rusiji 1.403.000 (lani 1.380.000, oziroma 1.433.900), Franciji 707.000 (lani 704.000, oziroma 747.100), Belgiji in Nizozemskem 405.000 (lani 404.100, oziroma 461.2000), Švedski 109.500, (lani 111.000, oziroma 155.700), Italiji 140.000 (lani 140.000, oziroma 115.000), Španiji 109.000 (lani 109.000, oziroma 89.800) in Danski 52.000 (lani 50.000, oziroma 66.000 ton).

— **Državna subvencija.** Za olajšanje nabave sena in stelje na Primorskem je dalo poljedelsko ministrstvo 79.000 kron državne podpore.

— **Podružnica čebelarkega društva v Kranju** je imela na Primorskem svoj občni zbor. Podružnica šteje 60 članov, torej je naj-močnejša podružnica čebelarkega društva na Slovenskem. Dohodkov je imela 210-20 K, stroškov pa 106-77, torej prebitka K 103-43. V odbor se izvolijo: predsednikom g. Ivan Lampe v Kranju, njega namestnikom nadučitelj Fran Luznar na Primorskem, tajnikom cestar Miha Eržen in odbornikom Janez Strupi. Slednjič se je sklenilo: 1. do prihodnjega rednega obnega zbora podružnice nakupiti 100 kranjskih panjev po normalni ceni, ki se je sprejela na obnem zboru dne 19. marca lan-skega leta; 2. tekom leta prirediti sestanek čebelarjev.

— **Dolgovi mesta Gradec** so znašali koncem 1907. leta 23.766.891 kron.

— **Zvinoreja na Ogrskem** je v letu 1907 lepo napredovala. Število konj se je po-množilo od 1.788.416 na 1.797.664, število govedi od 5.624.555 na 5.952.929, število orac pa od 6.891.089 na 7.549.336.

— **Trgovina s pivom v Srbiji.** Srbija proizvaja toliko piva, da to zadostuje za do-mače potrebe in da ga še izvažata. Tako je leta 1906 izvozila v Turčijo 341.524 litrov, v Bol-garsko pa 21.899 litrov. Neke vrste piva je Srbija leta 1906. tudi uvozila, in sicer iz Nem-čije 68.926 litrov, iz Avstro-Ogrske pa 242.257 litrov.

— **Delavska beda in higiena na Ogrskem.** Menda v nobenem srednjeevropskem mestu ne vladajo tako nezdrave razmere za

najnižje sloje kakor v Budimpešti. Po državnih statistiki je med tisoč stanovanijskih prebivalcev v Berlinu in na Dunaju 280, v Petrogradu 460, v Budimpešti pa 740! Za tuberkulozo umre izmed vseh 100.000 oseb na Nizozemskem 192, na Angleškem 201, na Ogrskem pa 364 oseb. Na vsakih 100.000 prebivalcev na Ogrskem pride le 28 zdravnikov in 9 babic, tako da umre skoraj tretjina brez zdravniške pomoči. Na Ogrskem hodi nad 40.000 blaznih brez vsakega nadzorstva okoli. Delavske plače so skrajno slabe. Odrasli moški delavci v tavnih zaslužijo povprečno na teden po 13 K, ženske le 6½ K, dočim zasluži poljski delavec le 9 K 30 h, ženske pa celo le 4 krone 26 h na teden.

— Češko učiteljstvo v narodno-gospodarskem delu. Narodno-gospodarski in socialni odsek ljudske napredne stranke na Češkem se je z vsjo energijo lotil gospodarskega in socialnega dela na Pošumavskem. Za svoje načrte je pridobil učiteljstvo in priredi za nje te-le gospodarske tečaje: za živinorejo, za gojenje gob, brusnic in malin. Nadalje je odsek storil že vse potrebne korake, da se bo začelo sistematiško zasajati nasade vrb, iz katerih pletejo koše, stole mize itd., obrt, katera daje tisočim zaslužka in širiti rejo kunccev. Toliko košarstvo, kolikor reja kunccev bi bila za male kmete velike važnosti. Mnogi imajo koške zemlje, ki jim ne dajejo nikake koristi, ker so močvirnati, na katerih bi pa vrba dobro uspevala. Ako bi dotičnik znal plesti koše in razne izdelke iz vrbe in ličja, bi v onih dneh, ko nima dela na svojem majhnem posestvu in tudi ne pri imovitejših sosedih, pozimi in v deževnem vremenu lahko precej zaslužil s pletenjem košev itd. Njegova žena in otroci bi pa z majhnim trudom lahko redili znatno število kunccev, ki bi jim dajali mnogo mesa za hrano in za katerih kože bi tudi izkupili na leto lepe denarje. Eno in drugo bi se lahko tudi pri nas gojilo. — To bi kajzarjem in malim kmetom v resnici pomagalo, ker bi jim odprlo nov vir cenih živil ter bi se tudi naučili svoj prosti čas uporabiti za koristno delo.

Raznoterosti.

× Slovenščina pripoznana službenim jezikom pri koroškem deželnem odboru. Državna sodnija je izdala razsodbo, da se ugotovi pritožbi občine Selet pri Borovljah proti deželnemu odboru koroškemu zaradi odklanjanja slovenskih vlog, ker da je deželni odbor s tem svojim postopanjem kršil pravice enakopravnosti, zajamčene po državnih temeljnih zakonih. — Občina Selet se je namreč pritožila na državno sodnijo proti koroškemu deželnemu odboru, ker ta ni rešil v slovenskem jeziku spisane vloge, v kateri je občina zaprosila za odobrenje zvišanja občinskih doklad v smislu proračuna za l. 1909., in je celo kar zavrnilo omenjeno vlogo. Rešitev se je odklonila zaradi tega, ker je deželni odbor naročil pisarni, da ne sme sprejemati slovenskih vlog, ampak da jih mora neresene vračati. Sedaj pa je državna sodnija izdala razsodbo, da se je z vrnitvijo neresene slovenske vloge kršila ravnopravnost slovenskega jezika, ki mu je zajamčena v ustavi. Sodnija je smatrala za dokazano, da je deželni odbor vrnil vlogo le zaradi tega, ker je bila pisana v slovenskem jeziku. Zastopnik deželnega odbora, dunajski odvetnik dr. Lenoch, je ugovarjal, da nima državna sodnija pravice izdajati pravovelnostne odločbe. Državna sodnija pa je ugotovila, da ona fundira v tej zadevi kot zadnja instanca in da ima zato pravico izdajati pravovelnostne odločbe. V obrazloženju svoje odločbe pravi državna sodnija, da je slovenski jezik na Koroškem v deželi naveden jezik in da ima v smislu § 19. o. z. vsaka slovenska občina pravico posluževati se ga v svojih vlogah na oblast, ki so tudi primorane v tem jeziku pisane vloge ne samo sprejemati, marveč jih tudi reševati. — Deželni odbor je torej strašno pogorel in slovenska pravica je doživela sijajno zmago.

× Slovenska zmaga na Koroškem. Občina Vernberg na skrajni slovenski meji, kjer je znani Oraš gosposodal trideset let, je padla. Izmed osemnajstih odbornikov so dobili Slovenci enajst jeklenih mož.

× Kdaj dobi mesto Brno češko večino? Časopis „Mitteilungen für den deutschen Schulverein“ računa, da bodo Čehi imeli v mestu Brnu do l. 1930. večino, ako bodo tako napredovali.

× Zaroka bolgarskega kneza. Javna tajnost je bila, da je bolgarski knez Ferdinand zadnja leta zato potoval toliko po Evropi, ker si je iskal neveste, a dobil je povsod košarice. Knez že itak ni posebno prikupljive zunanjosti, vrhute pa še vdovec s štirimi otroki. Glavno strahilo za evropske princesinje pa je politična negotovost, ki lahko na Balkanu prinese čez noč neprijetna presenečenja. Sedaj se je vendar ena ojunčila, namreč hči kneza Henrika IV. Reuss-Köstritz, princesinja Eleonora. Seveda ni več mlada, temveč približno eno leto starejša od kneza. Letošnje poletje je izpolnila 47 let.

× Najhitrejša ladja na svetu je do sedaj angleška torpedna razdiralka „Gwika“, ki prevozi nad 50 km v uri. Ladja je dolga 83 m, kuri se s petrolejem ter razvija 14.000 konjskih sil. Toda ta ladja ne ostane več dolgo časa najhitrejša. Že se izdelujejo na Angleškem torpedne razdiralke, ki bodo imele 30.000

konjskih sil ter bodo prevozile v uri skoro 62 km.

× Gozdni požar. V državi Viktorija v Avstraliji divja grozen požar v tamošnjih gozdih. Mnogo naselbin s cerkvami, poštnimi in drugimi uradi je že uničenih. Požar je dosegal že širjavo 70 kilometrov. V celi državi Viktorija je neznosna vročina in je mnogo ljudi zadela kap od vročine. (V Avstraliji je sedaj poletje.)

× Nova iznajdba. Inženier L. Dodda je poročal v klubu genoveških ladjestavbniških inženierjev, da je mogoče nadomestiti železne oklepe na vojnih ladjah s cementnim ometom. Dodda je bil v rusko-japonski vojni ter pravi, da so Japonci uporabljali z velikim uspehom cement proti granatam. Obseg in teža vojnih ladij bi zaradi cementnih ometov ne bila večja kot sedaj, pač pa bi bile vojne ladje mnogo cenejše nego s Kruppovimi oklepi. Minister mornarice je odredil naj se to izadbo preizkusi v italijanski mornarici.

× Izumitelj vžigalice. Te dni je poteklo 75 let, odkar so izumili vžigalice (žvepljenke). Izumil jih je Friderik Kaemmerer v Württembergu. Bil je takrat jetnik v trdnjavi Hohenasperg, in sicer zaradi propagande v prilogi združeni Nemčiji. Ko so ga izpustili, je prosil za dovoljenje, da bi svoj izum spravil v promet, toda oblasti mu tega niso dovolile, češ, da je to razširjenje nevarnega sredstva. Kaemmerer je nato vžigalice tajno izdeloval ter jih prodajal v inozemstvo, toda oblasti so mu prišle na sled, mu razdajale delavnico ter ga dale zapreti. Siromak je umrl leta 1857. v blaznici.

× Največji prekop na svetu bo kmalu dočel v južni Kanadi. Prekop bo dolg 650 km, dočim je panamski prekop le 75 km dolg. Seveda gre najdaljši prekop skozi dve jezeri in dve veliki reki. Kadar se prekop izroči prometu, postane kanadska trgovina neodvisna od trgovine Zedinjenih držav. Prekop bo 6½ m globok, a tok vode bo imel 50.000 konjskih sil, ki se porabijo za industrijske namene, da se na ta način pokrijejo vsi gradbeni stroški.

× Znamenita medicinska iznajdba. Najnovejša, a to jako važna medicinska iznajdba je takozvana pocianaza, ki je izšla iz laboratorija profesorja Emmericha v Monakovu. Profesor Emmerich je namreč gojil takozvane kulture bacilov ter opazil, da se na površju tekočih kultur napravi neka kožica, ločena od velike vegetacije bacilov. Ako se posoda strese, razpade ta kožica, a na površini se napravi druga kožica, ki pa je že tanjša, tretja še tanjša itd., tako da po 3—4 tednov ni več kožice, temveč je le na dnu posode neka belkasta masa. Kako da so se bakiili tako hitro uničili? Odgovor je dobil po daljšem natančnem preiskovanju. Bakiili imajo v sebi neko substanco, imenovano zymogen, ki se v tekočini kultur izpreminja v drugo substanco engyma, a ta uničuje bakiile. Tej zmesi substanc se je dalo ime pocianaza. Ta substanca uničuje jako hitro bakiile davice, kolera, legarja in protina, le proti bakiilom tuberkuloze je brezuspešna.

× Bikoborbe v Španiji. Ta barbarska šega nikakor noče izginiti, temveč se celo še širi. Vsako leto postavijo več novih aren; v kratkem dobi Madrid drugo areno, ki bo imela 8000 sedežev. Preteklo leto je bilo pri bikoborbah toliko mrtvih in ranjenih kakor še nobeno leto do sedaj. Sedem boljših matadorjev je obležalo mrtvih, a ranjenih je bilo 82. Pri teh „zabavah“ je bilo med najhujšimi mukami zaklanih 2980 bikov in 2720 konj.

× V zapuščeni pisatelja Ibsna so dobili mnogo rokopisov, ki jih izdasta vdova in sin.

× Umrl je v Parizu knez Stanislav Poniatovski, poglavar zgodovinske rodovine, ki je dala Poljski kralja, Napoleonu pa prvega maršala.

× Potratnost ameriških milijonarjev. Vkljub finančni krizi razsipavajo ameriški bogataši svoje imetje, na vse mogoče načine. Tako je priredil nedavno v Filadelfiji milijonar Paul svojim prijateljem domačo plesno zabavo, ki bi v meščanskih rodočinah veljala par stotakov, a Paul je izdal 500.000 K. Med plesom so nepričakovano izpustili nad plesalci 500 prekrasnih metuljev. Cele mesece je več nabiralec prehodilo državo Peru, da so naložili redke metulje. Mnogo metuljev je spotoma poginilo. Ti pa, ki so jih izpustili nad glavami plesalk in plesalcev, so plašno frfotali, posedali lepim plesalkam na lase in rame, tudi na evetične šopke in po mizah sploh, končno pa so bili pohojeni in uničeni. In vendar so veljali milijonarja mnogo tisočakov. Za cvetice, ki je bila z njimi okrašena plesna dvorana, je plačal Paul 150.000 K.

× Jubilej in spomenik Kalvinu. V Ženevi proslavijo leta 1909. jubilej verskega reformatorja Kalvina. O tej priliki mu postavijo v mestu primeren spomenik.

× V Meksi se širi kolera. Umrlo je že več sto oseb. Bojijo se romarjev, ki pridejo v kratkem, da še bolj ne razširijo bolezni.

× Drozd pomiloščen. Cesar je pomiloštil duhovna Drozda, bivšega predsednika Sv. Vavalske posojilnice v Pragi, ki je bil leta 1903, zaradi poverjenja obsojen na sedem let ječe.

× Mesto Rio Pinto na Portugalskem se podira. Pogreznilo se je 6 hiš. Nevarnost je, da se pogrezne celo mesto.

× Število francoskih vojaških novincev je znašalo 1907 l. 244.000, 15.000 manj nego l. 1906. Pehota ima 31.000 manj moštva nego prej. Stotnije štejejo večinoma le po 60 pravih vojakov. To nazadovanje je posledica vedno manjšega števila rojstev. — Da se ohrani armada pri normalnem številu nameravajo pritegniti v Evropo tudi domačine iz afriških kolonij.

× Požar v gledališču. V Boyertovnu v Pensilvaniji (Severna Amerika), malem mestu, ki šteje 20.000 prebivalcev, večinoma Nemcev, je zgorelo gledališče. V poslopju je bilo prostora za 700 ljudi. Gledališče je bilo razprodano. Pri predstavi je bil tudi rabljen kinematograf. Ko se je dvignilo zagrinjalo, se je čulo silno eksplozijo in na odru se je dvignil plamen, ki je švigal do stropa. Nastala je silna zmešujava, v kateri je končalo mnogo ljudi. Izvlekli so 167 mrtvih trupel izpod ruševin.

× Turbane, ki so bili po Evropi že svojetasno v modi, so zopet začele pridno nositi pariške dame. Nekaterim obrazom se krasno podajo.

× Rojstvo otrok. Neki statistik je izračunal, da se rodi na leto po vsem svetu 36 milijonov otrok, torej 70 na minuto. Ako bi se zibelke vseh teh otrok postavile eno poleg druge, bi bila ta vrsta tako dolga, kakor je potovanje okoli sveta; ako bi se pred kom pustilo defilirati matere ena za drugo, vedno 20 na minuto, bi bili zadnji otroci, ki bi šli mimo, stari že štiri leta.

× Kitajska se probuja iz tisočletne letargije. „Ruski Invalid“ poroča, da bo po novi odločbi vojnega ministra štela kitajska vojska 36 divizij po 10.000 mož. Reorganizacija armade se mora izvršiti v 3—4 letih. — 4 divizije bodo v Pekingu, 3 v pokrajini Čili, 3 v Čantsu, 3 v Sečuangu, 2 v Junamu, 2 v Knangsu in po 1 v ostalih 15 pokrajinah. Sedaj šteje kitajska vojska 8 divizij pravega vojaštva, ki je dobro organizovano in izvežbano. — Kakor se kaže, se vendar boji rumeni kolos japonske invazije.

Učiteljska tiskarna priporoča vizitke.

Listnica uredništva.

J. P. D.: Kadar končamo to, pride Vaše na vrsto. Nadaljujte! — Ena za druge: Danes ni bilo mogoče, ker je prišlo prepozno. Naslov je natančno označen na čelu našega lista. Blagovolite uporabljati samo ta naslov! — Dalmaticus: Danes smo uporabili drug dopis, Vašega utegnemo pozneje. — H. Š. v Š.: Obrtno spise je spisal A. Funtek, obrtno računstvo pa H. Podkrajšek. Tako šolo (za trgovske vajence) ima n. pr. Metlika in Idrija; tam dobite tudi učni načrt. Pišite temu ali onemu vodstvu, ki Vam gotovo ustreže. — F. F.: Pokojniški zakon za učiteljstvo na Kranjskem je založila „Učit. tiskarna“. Stane izvod 20 h, po pošti 23 h.

Listnica upravnštva.

Cenjeni naročniki in naročnice: Oprostite, če Vas opozarjam na zadnjo listnico. Mogoče jo je kdo prezel v naglici.

1. svečan

tam zelo poudarjam. Prosim berite še enkrat! V blagajni imam šestkrat premalo denarja. Ob omenjenem roku pa mi je plačati tiskarno. Hudo je, hudo! Torej ne prezrite listnice te in zadnje. Pa jo ne berite samo! Uvažujte jo tudi!

Kdor je nov naročnik, lepo prosim, naj to napiše na nakaznici, ali na dotičnem naročilu, ker je sila dela, preden preide vse naročnike in konstatujem, naj ga li vpišem med nove ali je že star. Vam to ne da več kot par sekund dela, meni pa je s tem prihranjena večkrat cela ura.

Takisto prosim, naj vsak naročnik pogleda na ovitek. Tam bo izkazano na vsakem, pod katero črko in številko je vpisan. Naj jo vsak, če pošlje denar, ali želi kaj drugega, pripíše na dotično nakaznico ali reklamacijo i. t. d. Prosim prav lepo!

Radi dolga sem Vam že omenil v zadnji listnici. Nov upravnik sem in še nimam upogleda v vse. Dela je prav sedaj silno veliko. Prosim, potrpite nekoliko. Sicer pa, kakor sem že povedal: vsak naj nekaj pošlje. Če pošlje več, pa ima plačano naprej, kar se pravzaprav spodobi in bo dobro zanj, za blagajno pa še boljše. Saj se upisujejo tudi preplačila.

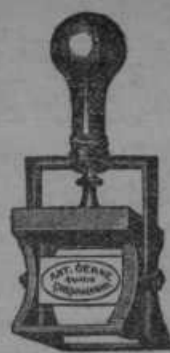
Kdor se še misli naročiti, naj mi to sporoči v v dveh dneh, da ga lahko še vpišem. Naslovi se pravkar prirejajo. Rad jih pišem še prav zelo veliko. Mladi novi tovariši posebno tovarišice — torej! Oglasite se še!

List se iz Ljubljane odpošilja vsak petek zvečer. Vzemite to na znanje. Krivda upravnikova torej ni, če kdo dobi list pozneje. Pa da Vas s svojimi lamentacijami ne bom samo zabaval. Saj vem, da me umete.

Tovariški pozdrav!

Upravnik.

Ozirajte se na trdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih štampiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, štampilje za datum, vsakovrstni klišiji, monogrami itd. itd. 52 1

Čeniki gratis in franko.

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem

poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 17 26—3

P. n. učiteljstvu in sl. občinstvu se priporoča

Kavarna Evropa

v Ljubljani, na Dunajski cesti.

Na razpolago je „Učiteljski Tovariš“ in vsi drugi slovenski in velika izbira tujih časopisov. — Za točno postrežbo in dobro pijačo je kar najbolje preskrbljeno.

Anton Tonejc,

kavarnar.

27 26—3

Učni načrti

v obeh jezikih za ljudske šole vseh kategorij na Kranjskem izvod po 50 h za enorazrednice in dvorazrednice; za trirazrednice do osemrazrednice po 60 h, po pošti 5 h več. Prodaja

Učiteljska tiskarna

v Ljubljani, Gradišče štev. 4.

Prva vipavska vinorejska zadruga v Vipavi

priporoča čislarnemu učiteljstvu svojo veliko zalogo izvrstnih 45 2—2

vipavskih vin

ki jih oddaja v vsaki množici od 56 litrov dalje. — Cene so zmerne, postrežba točna.

Za pristnost vin jamči načelnstvo.

Narodna knjigarna

12 52—13

v Ljubljani, Jurčičev

zdržena s trgovino s šolskimi, pisalnimi, risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu naprednemu učiteljstvu za dobavljenje vseh knjig in časopisov ter šolskih in drugih potrebščin.